Motion

1984/85: 3242

Karin Söder m. fl.
Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1984/85: 217)

Under parollen "Sverige är på rätt väg" har regeringen tillåtit den svenska ekonomin bryta samman. Devalveringen 1982 gav ett tillfälligt andrum liksom den internationella högkonjunkturen. Men när inflationen bitit sig fast på en av de högsta nivåerna i industrivärlden sviktar omvärldens förtroende och urholkas de egna möjligheterna. Varken prisstopp eller räntehöjning hjälper om man inte har kapacitet att ta sig an det grundläggande problemet i ekonomin.

De s. k. Rosenbadssamtalen syftade till att genom måttliga löneavtal om maximalt 5% begränsa inflationen till 3% och ge löntagarna garanterad reallöneökning. Just detta förhållande har, enligt regeringens egen beskrivning, varit grunden i den ekonomiska strategin.

Den socialdemokratiska regeringen har inte förmått hålla sin del av Rosenbadsöverenskommelsen. Den 2-procentiga diskontohöjningen innebär att redan i maj månad har inflationsmålet överskridits. Den ekonomiska politiken har inte haft en sådan inriktning att inflationen kunnat hållas tillbaka. Ju längre den släpphänta finanspolitiken tillåts fortsätta desto större blir behovet, och risken, av en hårdhänt åtstramning. En direkt följd av det stora budgetunderskottet är att bankerna måste placera stora belopp i statsskuldväxlar till relativt sett låg ränta. I denna del har regeringen ett direkt ansvar för den kraftigt höjda utlåningsräntan.

Riksdagen har fortfarande chansen att nu i vår lägga om kursen i en mera realistisk och framåtbärande riktning. Det är nödvändigt att snabbt vidta åtgärder för att den svenska ekonomin inte skall "gå i stå". Den ekonomiska politiken måste ges en sådan inriktning att räntan snarast möjligt kan sänkas igen. Annars drivs småföretagare och bönder från sina företag. Deras anställda drivs ut i arbetslöshet. Unga barnfamiljer drivs från hus och hem.

Krispolitik måste ha ett långsiktigt perspektiv

Statens budgetunderskott måste minska om inte inflation, räntehöjningar och arbetslöshet skall vara de avgörande faktorerna i fördelningspolitiken. Det krismedvetande som byggdes upp under mittenregeringen 1981/82 har socialdemokratin målmedvetet smulat sönder. Den omfattande arbetsmarknadskonflikten i maj 1985 visar hur svårt det är att bygga upp ett förtroende för en långsiktig och konsekvent politik när man agerar så som den socialdemokratiska regeringen gjort.

Den ekonomiska politiken sedan 1982 har präglats av kortsiktighet och ryckighet. Den kurs regeringen fastlagt bär inte Sverige ur krisen under 1980-talet. Några exempel visar tydligt detta:

- Den våldsamma devalveringen om 16% bröt den nedåtgående inflationstrenden. Någon s. k. eftervård av devalveringen har inte förekommit, i form av en tillräckligt stram finanspolitik.
- Den långsiktiga skattepolitiken med en rejäl marginalskattesänkning, en inflationsskyddad skatteskala och en politisk garanti för reformen oberoende av riksdagens majoritetsförhållanden bröts upp efter ensidiga överläggningar med LO. För 1986 föreslås över huvud ingen inflationsjustering av skatteskalan. 1981 års skatteöverenskommelse kan således inte längre medverka till ett långsiktigt agerande från arbetsmarknadsparterna.
- Budgetpolitiken har kännetecknats av skattehöjningar och bokföringsmässiga transaktioner. Någon sparpolitik att tala om har inte bedrivits. I stället förs fram förslag om stora kostnadskrävande reformer utan att ange hur de skall betalas och utan hänsyn till om ekonomin förmår bära dem.
- När ekonomin mer än något annat behöver en åtstramning går regeringen ut och vill som gåva till svenska folket ge 600 kr. per löntagare i särskild skatterabatt. Detta därför att löneavtalen slutits på den måttliga nivå regeringen eftersträvat. Sex veckor efter detta förslag lämnats till riksdagen lockoutar staten (s-regeringen) 80 000 löntagare därför att de inte vill sluta löneavtal inom vad regeringen anser vara måttligt.

En ansvarsfull krispolitik skall bygga på rättvisa och solidaritet

Krisens bördor måste fördelas rättvist. En sådan fördelning klarar aldrig slumpen. Därför är det nödvändigt att bedriva en målmedveten sparpolitik.

Med ett målmedvetet sparande kan bördan av de ekonomiska problemen fördelas rättvist. Rättvisan är en förutsättning för att det skall vara möjligt att i breda befolkningsgrupper finna förståelse för nödvändiga åtgärder. Den förståelsen växte fram 1981–1982. Men det blir i längden omöjligt att upprätthålla förståelse för nödvändiga sparåtgärder om landets regering säger att sparandet är obehövligt. Även om sparpolitiken är rättvis är den självfallet obehaglig för dem som drabbas.

Under mittenregeringen utvecklades en strategi för sparande innebärande att sparåtgärderna alltid kombinerades med särskilda skyddsåtgärder för de sämst ställda. När avgifterna i öppenvården höjdes infördes samtidigt ett högkostnadsskydd för dem som var ofta sjuka. När indexreglerna för pensionerna justerades beslutades om en extra höjning av pensionstillskotten för dem som inte har någon ATP. När momsen höjdes, höjdes också barnbidragen och infördes flerbarnsstöd osv.

Centerpartiet har i sina sparförslag till årets riksdag fullföljt denna sparstrategi. När de personliga avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjs så höjs samtidigt ersättningen till de arbetslösa. När indragning sker av skatteunderlaget för kommuner och landsting samt statsbidragen minskar så vill vi samtidigt bygga ut skatteutjämningen till de ekonomiskt svagaste kommunerna.

Sparpolitiken måste ge utrymme för reformer med sikte på framtiden. Centerpartiet har särskilt angivit tre stora reformområden.

- Familjepolitiken, med en satsning på vårdnadsersättning.
- Skattepolitiken, med en satsning bl. a. på marginalskatte- (och -effekt-) sänkningar, en effektivare kommunal skatteutjämning och en fullt ut inflationsskyddad skatteskala.
- Sysselsättnings- och regionalpolitiken, med en satsning på småföretagsamheten bl. a. genom 5 procentenheters sänkt arbetsgivaravgift för de 15 först anställda och en möjlighet för jordbruket att upprätthållas och vidareutvecklas i alla delar av landet.

Inom centerpartiets sparalternativ är det också möjligt att skapa rättvisa inom pensionssystemet så att alla pensionärer med låg eller ingen ATP tillerkänns pensionstillskott.

Regeringsförslaget

Diskontohöjningen om 2% samt åtstramningen av kreditpolitiken är uttryck för panik när den förda politiken misslyckats. Med utebliven förutseende finanspolitik blir liknande drastiska åtgärder också i fortsättningen nödvändiga.

De förslag regeringen presenterar innebär ingen ökad rättvisa mellan olika befolkningsgrupper, ingen stimulans till ökad produktion och ingen åtstramning av de offentliga utgifterna. Riksdagen bör därför avslå förslaget i sin helhet.

Kreditåtstramningarna

Förslagen i propositionen syftar främst till att genom olika bemyndiganden till regeringen ge förutsättningar att begränsa hushållens möjligheter till konsumtion genom kredit- eller kontokortsköp, att väsentligt förstärka likviditetsindragningen från näringslivet samt att fördubbla bilaccis och stämpelskatt. Regeringen aviserar också att man i samband med utfärdande av regleringsbrev ånyo skall se över möjligheterna att begränsa statens utgifter genom minskade transfereringar till näringslivet och senareläggning av statliga inköp av materiel och utrustning.

Dessa besparingar och skattehöjningar skall bedömas i relation dels till den kraftiga diskontohöjningen, dels i förhållande till regeringens tidigare ovilja till nödvändiga besparingar i de offentliga utgifterna. Sedda i ett

sådant perspektiv framstår förslagen som omotiverade. De kan i viss utsträckning komma att ytterligare begränsa näringslivets konkurrenskraft.

När det gäller höjningen av bilaccisen aviserar regeringen att man senare skall föreslå en sänkning av accisen för de bilar som utrustas för tillgodoseende av de skärpta kraven för avgasrening. Centerpartiet har kritiserat regeringen för att vara obeslutsam med konkreta åtgärder och otillräcklig vad gäller förslagens utformning för att åstadkomma den nödvändiga bilavgasreningen. Vi har också pekat på behovet av ekonomiska stimulanser för att snabbt åstadkomma konkreta förändringar. Det nu föreliggande förslaget innebär emellertid inget förslag i detta avseende och har således inget med miljöfrågorna att göra.

Skatterabatten

Diskontohöjningen och kreditåtstramningarna är uttryck för nödvändigheten att strama åt ekonomin. I detta läge föreslår regeringen att den privata konsumtionen späs på genom en extra skatterabatt. Centerpartiet har i en tidigare motion avvisat förslaget såväl på grund av dess finanspolitiska konsekvenser som för att utformningen är diskriminerande mot stora befolkningsgrupper främst pensionärer och egenföretagare.

I nuvarande situation framstår skatterabatten som ännu mer ologisk och inkonsekvent. Riksdagen bör upphäva sitt tidigare beslut genom att fatta beslut om att skatterabatten inte skall utgå.

Centerns förslag

Med den ekonomiska händelseutveckling som ägt rum under de senaste veckorna framstår de förslag som presenterades i såväl centerns ekonomiska partimotion 1984/85: 2301 under allmänna motionstiden, som i centerns ekonomiska partimotion 1984/85: 3206 i anledning av kompletteringspropositionen som än mer angelägna. Nu krävs en snabb och handfast omläggning av den ekonomiska politiken så att förtroendet för den svenska ekonomin återupprättas.

Hörnstenen i en sådan politik måste vara en fast växelkurs. En sådan linje måste manifesteras i sådana former att den får full trovärdighet hos arbetsmarknadens alla parter.

Den svenska avtalsmodellen måste på flera områden reformeras. Detta är en gemensam uppgift för statsmakterna och avtalsparterna. För det första måste den konkurrensutsatta sektorn ovillkorligen vara löneledande. För det andra måste allehanda följsamhetsklausuler bort ur avtalen. För det tredje bör avtalsparterna få ett större eget ansvar för kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. För det fjärde måste skyddet förbättras för tredje man vid konflikter på den offentliga arbetsmarknaden.

Budgetunderskottet måste kraftigt minskas. Regeringens oförmåga att spara i den offentliga sektorn lägger en orimlig börda på penningpolitiken. Det stora budgetunderskottet leder till att räntan drivs upp.

Det måste bli slut på de ständiga skatte- och avgiftshöjningarna. Regeringen har gång på gång uttalat att några större skattehöjningar inte bör genomföras. Men nu fördubblar man i ett slag stämpelskatten och bilaccisen.

Räntenivån har avgörande betydelse för investeringsviljan. Detta gäller inte minst för mindre företag med ofta låg egen likviditet. Räntan har också stor betydelse för alla hushåll. Kostnaderna för t. ex. villalån och bostadsrättslån är en tung post i familjebudgeten och drabbar i synnerhet unga familjer. Diskontohöjningar slår i vissa fall retroaktivt eftersom ingångna låneavtal ofta är knutna till diskontot. Med den ekonomiska politik som nu förs drivs räntan obönhörligen upp gång efter annan. Nu är marknadsräntan i Sverige dubbelt så hög som den internationella marknadsräntan. Realräntan ligger på ca 8%. Den ekonomiska politiken måste som ovan nämnts snarast läggas om så att den svenska räntenivån kan pressas ner igen.

Centeralternativet — främja produktionen

En framsynt strategi för den ekonomiska politiken måste präglas av

- minskade offentliga utgifter och minskat budgetunderskott,
- stimulera den inhemska produktionen och stärk näringslivets konkurrenskraft,
- rättvisa mellan olika befolkningsgrupper.

Centerpartiet har i sin motion 1984/85:3206 (i anledning av kompletteringspropositionen) redovisat sitt alternativ vad gäller budgetregleringen. Vi fullföljer nu detta och understryker särskilt att en inhibierad skatterabatt är en åtgärd som omedelbart verkar i åtstramande riktning i förhållande till regeringens politik.

För att underlätta produktionen är den enda väg som långsiktigt står till förfogande att kunna begränsa kostnaderna. Det är nödvändigt att få ned inflationen minst till den nivå våra viktigaste konkurrentländer har. Men det finns vissa möjligheter att omedelbart agera. Vi vill här peka på det särskilda småföretagsstöd i form av begränsade arbetsgivar- och socialförsäkringsavgifter som centerpartiet förordat. Vi avvisar nu liksom tidigare regeringens förslag om likviditetsindragningar. En självklar och egentligen ytterst nödvändig åtgärd är också att snarast möjligt avveckla löntagarfonderna. Avgifterna till fondsystemet belastar produktionen och verkar konkurrenshämmande. Ett omedelbart avskaffande av fonderna skulle både sakligt och psykologiskt betyda mycket för svensk ekonomi.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som angivits om inriktningen av den ekonomiska politiken i denna motion och i motionerna 1984/85:2301 och 3206.
2. att riksdagen beslutar avslå proposition 1984/85: 217.
3. att riksdagen beslutar upphäva sitt tidigare beslut om en särskild skatterabatt om 600 kr., vilken skulle utbetalas i juni 1985.
4. att riksdagen vid innevarande års riksmöte beslutar upphäva lag om vinstdelningsskatt fr. o. m. 1986 års taxering.
5. att riksdagen beslutar upphäva lag om ändring i lagen (1979: 648) om procentsatser för uttag av avgift under åren 1980–1985 till försäkring för tilläggspension fr. o. m. den 1 juli 1985.

Stockholm den 28 maj 1985

KARIN SÖDER (c)
BERTIL JONASSON (c)
ANDERS DAHLGREN (c)
GUNNEL JONÄNG (c)
KJELL A. MATTSSON (c)
STIG JOSEFSON (c)
BRITTA HAMMARBACKEN (c)
GUNNAR BJÖRK (c)
i Gävle
OLOF JOHANSSON (c)
KARL BOO (c)
TAGE SUNDKVIST (c)
NILS G. ÅSLING (c)
ARNE FRANSSON (c)
GUNILLA ANDRÉ (c)
BERTIL FISKESJÖ (c)

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1985